HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אי הכי בשר בחלב מאי איריא דהיתה לה שעת הכושר תיפוק לי דאוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוא דתניא רבי שמעון בן יהודה אומר א)משום ר' שמעון בשר בחלב אסור באכילה ומותר בהנאה שנאמר [1]כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ולהלן הוא אומר [2]ואנשי קודש תהיון לי מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה אף כאן אסור באכילה ומותר בהנאה חדא ועוד קאמר חדא דאוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוא ועוד לדידיה נמי הרי היתה לו שעת הכושר ואם איתא דלאחר עריפה שרי רבי שמעון ליתני ומודה רבי שמעון בפטר חמור ובשר בחלב שמטמאין טומאת אוכלין אי דחשיב עליה הכי נמי הכא במאי עסקינן דלא חשיב עליה וטעמא מאי מטמאי רבנן אמרוה רבנן קמיה דרב ששת הואיל ואיסורו א] חישובו ב] ולרבנן מי אמר הואיל ואיסורו חישובו והא תנן ב)שלשה עשר דברים ג] אמרו בנבלת עוף טהור וזו אחת מהן צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר ואי איסורו חישובו למה לי מחשבה הא מני רבי שמעון היא תא שמע ג) נבלת [א]בהמה טמאה בכל מקום ונבלת עוף טהור והחלב בכפרים צריכים מחשבה ואינם צריכים הכשר ואי אמרת איסורו חישובו למה לי מחשבה הא מני רבי שמעון היא תא שמע ד)נבלת [ב]בהמה טהורה בכל מקום ונבלת עוף הטהור והחלב בשווקים אינן צריכין מחשבה ולא הכשר הא טמאה בעיא מחשבה וכי תימא הא מני רבי שמעון היא הא מדסיפא רבי שמעון הוי רישא לאו רבי שמעון דקתני סיפא רבי שמעון אומר אף הגמל והארנבת והשפן והחזיר אינן צריכין לא מחשבה ולא הכשר ה)ואמר רבי שמעון מה טעם הואיל ויש בהן סימני טהרה אלא אמר רבא דכולי עלמא לא אמרינן איסורו חישובו ואי דערפיה מיערף הכי נמי הכא

אי הכי. דטעמא דר' שמעון משום הנאה הוא: **מה להלן מותר בהנאה.** דכתיב לכלב תשליכון אותו (שמות כב): **לדידיה נמי.** לצורך ישראל עצמו היתה לו שעת הכושר אבל שור הנסקל ועגלה ערופה לא היתה לו שעת הכושר אפי' קודם לכן דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת: **ליתני ומודה ר' שמעון בפטר חמור.** דהא יכול להאכילו לאחרים הוא: **דלא חשיב עליה.** לאכילה ומשום הכי לא תני ליה דסתמיה לאו לאכילה קאי: ד] **ואיסורו חישובו.** איסור דאסר ליה רחמנא לישראל משויא ליה אוכל דכיון דאסר ליה מכלל דראוי לאכילה לעובד כוכבים הוא: **צריכה מחשבה.** לטמא טומאת אוכלין אם נגע ה] בהן שרץ שאם תגע אחרי כן באוכלין כשרין תטמאם וכל כמה דלא חשיב עליה לית ביה שום טומאת מגע דנבלת עוף טהור אינה מטמאה אלא אם ו] אכלה ואז מטמאה אותן בגדים שהוא לבוש בשעת בליעה: **ואינה צריכה הכשר.** הואיל ויש עליה טומאה חמורה לטמא אדם ובגדים אם היה אוכלה ואמר בכריתות בפרק דם שחיטה (דף כא.) וכי יותן מים וכו' ו) מה זרעים מיוחדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר ז] ולא שייך הכשר אלא בטומאה קלה דאוכלין וכן מחשבה: **ר' שמעון היא.** דלית ליה איסורו חישובו: **נבלת בהמה טמאה בכ"מ.** שהיא סתמא לאו לאכילה קיימא דמאיסה ועוד שיש לה שני דחויין אחת שלא נשחטה ואחת ח] טמאה היא וכן נבלת עוף טהור: **וחלב.** שומן של ט] נבלה טהורה: **בכפרים.** דעניים הם ואין רגילין לאכול עופות ושומן צריכין מחשבה להאכילן לעובד כוכבים ואם לאו אין מטמאין טומאת אוכלין. וא"ת נבלת בהמה טמאה טומאת אוכלין למה לה הא מטמאה אדם וכלים כ"ש י] אוכלין תריץ כדאמר בכריתות בפרק דם שחיטה (דף כא.) דאי איכא פחות מכזית טמאה ז) דאין עליה טומאת נבלות שהרי אין בה שיעור ונירפו לפחות מכביצה אוכלין אם חישב על פחות מכזית זה לאכילה מצטרף עם שאר אוכלין להשלימה לכביצה שאם יגע בהן שרץ יטמאו. יא] והחלב לא גרסינן דליכא למימר ביה אין צריך הכשר דאי בחלב נבלה הא אין מטמא טומאה חמורה דכתיב (ויקרא ז) יעשה לכל מלאכה ואמאי לא ניבעי הכשר ואי בשחוטה ומשום שכבר הוכשר הא שנינו בגמ' בהעור והרוטב (חולין קכח.) חזר ר"ע להיות שונה כר' יהודה דהכשר שחיטה לא מהניא לחלב משום דאכתי לאו אוכל הוא דהא דכפרים לאו בר אוכל הוא עד דחשיב עליה ובטהרות במשנה לא גרסינן ליה: **ואינה צריכה הכשר.** הואיל ומטמאה טומאה חמורה יב] בעוד שהיה בה זית שלם בעודה היא מחוברת בנבלה יג]: **נבלת בהמה טהורה בכ"מ.** סתמא לאכילת עובד כוכבים דלא מאיסה ועוד דלגבי ישראל אין בה אלא דיחוי אחד הלכך אינה צריכה מחשבה לקבל טומאת אוכלין להצטרף פחות מכזית הימנה לפחות מכביצה אוכלין וכן נבלת עוף טהור והחלב של שחוטה: **בשווקים.** בכרכים דיש בה רוב עם ועשירים הם ורגילין לאכול רוב עופות ושומן: **ולא הכשר.** נבלת בהמה ועוף משום דמטמאין טומאה חמורה וחלב שחוטה בשווקים משום שכבר הוכשר בשחיטה דכיון דלא בעי מחשבה אהני ליה הכשר שחיטה: **הא טמאה בעיא מחשבה.** ולא אמרינן איסורו זהו חישובו: **אף הגמל.** דינו כבהמה טהורה הואיל ויש בו אחד מסימני טהרה. ומדאוסיף ר"ש בסיפא מכלל דרישא רבנן היא וש"מ לית להו איסורו חישובו וגבי פטר חמור דמטמאין לעיל [ט:] בדחשיב עליה הוא ואפ"ה מטהר ר"ש דאוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים הוא דמודה ר"ש לאחר עריפה שהוא אסור כדרב': **אלא אמר רבא דכ"ע לא אמרינן איסורו חישובו.** גרידא ואפ"ה פלוגתייהו בדלא חשיב וליתא לדרב' ח). ודקשיא לך מאי טעמא דרבנן יד] אי דערפיה מיערף הכי נמי דמודו רבנן דלא מטמא טומאת אוכלין הואיל ולא חשיב עליה:

מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה כו'. תימה דבפרק כל שעה (פסחים כד:) דריש איסי בן יהודה איסור באכילה מהכא ואיסור הנאה יליף מק"ו דערלה והשתא במאי פליגי וי"ל טו] קסבר תנא דהתם כיון דמצי לקיומי תרווייהו הגזרה שוה וק"ו מקיימי ומיהו קשה דבכמה מקומות אתיא ג"ש ומפקינן מק"ו כדאמר בכמה דוכתי שיכול ועושה ק"ו והדר טז] תלמוד לומר אלמא אתיא גזרה שוה ומפקינן מקל וחומר ופירש ר"ת קרא איירי במידי דאסור בהנאה כגון קדשים שיצאו חוץ למחיצתן דדריש בפרק בהמה המקשה (חולין סח.) מבשר בשדה יז] כיון שיצא חוץ למחיצה נאסר ואע"ג דפשטיה דקרא בהיתר הנאה כדכתיב לכלב תשליכון אותו קסבר תנא דהתם להכי אהני ק"ו דילפינן מקדשים דאיירי בהו נמי קרא ותנא דהכא סבר מטריפה דשריא בהנאה ילפינן כפשטה יח] ולית ליה קל וחומר דהכי נמי מאן דדריש איסור הנאה מג' לא תבשל לית ליה קל וחומר ט) (וא"ת מאן דדריש ליה יט] מקודש אית ליה ק"ו) תיפוק ליה איסור הנאה מכל בקודש באש תשרף כדילפינן מיניה פרק כל שעה (פסחים כד.) פסולי קדשים וי"ל עם קדש ואנשי קדש כ] מענין אחד ודמו אהדדי י) א"כ דנין חולין מחולין ואין דנין חולין מקדשים כדאמר פרק כיסוי הדם (חולין פה. כ)):

נבלת בהמה טמאה בכל מקום ונבלת עוף טהור בכפרים צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר. והחלב לא גרסינן דליכא כא] למימר דאין צריך הכשר דאי בחלב נבלה הא אינה מטמאה טומאה חמורה דכתיב (ויקרא ז) יעשה לכל מלאכה ואמאי לא נבעי הכשר ואי בשחוטה כב] הרי שנינו בפרק העור והרוטב (חולין קכח.) חזר רבי עקיבא להיות שונה כרבי יהודה דהכשר שחיטה לא מהניא לחלב משום דאכתי לאו אוכל הוא דהא בכפרים לאו בר אכילה היא עד דחשיב עליה ובמסכת טהרות לא גרסינן ליה כג] עכל"ה לפי שיש ל) פי' שאין כתב בהן ושמא כד] מאחרים הוגה ואע"ג דרב פפא מוקי התם בהעור והרוטב (שם) פלוגתא דתנאי כה] מ) בהיתר מחשבה מ"מ מסתבר דהכי סתם משנה דמסכת טהרות סברה כי חזרה ובסיפא גרסינן לה שפיר נ) החלב בשווקים אין צריך לא מחשבה ולא הכשר ובחלב שחוטה ס) אמרינן וכן פירש הקונטרס:

ונבלת עוף טהור בכפרים. פירש הקונטרס כו] עניים הם ואין רגילין לאכול עופות כז] ונראה לפרש טעם אחר בשווקין יש אוכלין מרודים וקונין כל דבר בכפרים אוכלים מועטין ולא זבני אלא מידי מעליא:

נבלת בהמה טהורה בכל מקום. מה שיש חילוק בין טמאה לטהורה ואע"ג דתרווייהו לא מזבין אלא לעובד כוכבים ותפלים הם בחזיר יותר כדאמרינן התם חולין (ד' יז.) ובתים מלאים כל טוב כח](כותלי) [קדלי] דחזירי ואמרי' במגילה (דף יג.) וישנה לטוב ע) כתלי דחזירי מכ"מ מה שהיא טהורה משוי אוכל בראויה מעט הואיל וכשאינה נבילה אוכל גמור הוא לישראל ומהאי טעמא מהני לרבי שמעון בגמל וארנבת שפן וחזיר כט] סימני טהרה לשווי אוכל כדאמר בסמוך ובקונט' נמי פירש כאן נבלת בהמה טמאה כ"מ שהיא סתמא לאו לאכילה קיימא דמאיסה ועוד יש עליה שני דחויין אחד שלא נשחטה ועוד דטמאה היא וגבי נבלת בהמה טהורה פירש סתמא לאכילת עובד כוכבים דלא מאיסה ועוד לגבי ישראל אין בהן אלא דחוי אחד הילכך אינה צריכה מחשבה: **והחלב** בשווקים. פ"ה רגילים לאכול עופות ושומן משמע שר"ל דכל שומן קרוי חלב ולא מיירי דוקא ל] מחלב האסור כגון תותב קרוס ונקלף (חולין דף מט:):

שהשוחט

מסורת הש"ס

א) חולין קטו. מנחות קא: [לעיל ו:], ב) נדה נ: [זבחים קה: טהרות פ"א מ"ג], ג) עוקצין פ"ג מ"ג: כריתות כא., ד) [עוקצין שם] נדה נ: וכריתות שם, ה) [אין זה ל"ק], ו) [ויקרא יא], ז) נבלה צ"ל, ח) צ"ל דרב ששת, ט) צ"ל ומאן דדריש ליה ק"ו מקודש אית ליה ק"ו וא"כ תיפוק וכו', י) דרשינן לאו, צ"ק, כ) [וע"ע תוס' פסחים כד: ד"ה אמרת], ל) ספרים, צ"ק, מ) בהכשר קודם מחשבה. צ"ק, נ) והחלב. צ"ק, ס) אמרי', צ"ק, ע) צ"ק שאכילה קדלי. צ"ק.

עין משפט נר מצוה

מה א ב מיי' פ"ג מהלכות טומאת אוכלין הלכה ג:

מוסף רש"י

מה להלן כו' ומותר בהנאה. כדכתיב לכלב תשליכון אותו והא הנאתו הוא מה שכלבו אוכל דמחשבתו עליו (מנחות קא:). **צריכה מחשבה.** לאכילה ושוב תטמא מאליה ותחזור ותטמא אוכלין במגע, דהא מאליה קודם מחשבה אין לה טומאה אלא בבית הבליעה (נדה נ:) או: להצטרף פחות מכזית ממנה להשלים פחות מכביצה אוכלין לקבל טומאת אוכלין במגע (זבחים קה:). **ואינה צריכה הכשר.** לטמא, לא למים ולא למגע שרץ, שמאליה מטמאה הואיל וסופה לטמא טומאה חמורה (שם וכעי"ז נדה נ:). **נבלת בהמה טמאה.** סתמא לאו לאכילה, הלכך בעיא מחשבה ונהי דאי איכא כזית בלא מחשבה מטמיא אפילו אדם וכלים וכל שכן אוכלין ומשקין, אלא להכי מהניא מחשבתה דאי איכא פחות מכביצה שאר אוכלין ופחות מכזית נבלה משלים לכביצה, אי חשיב עליה מצטרפא בהדייהו ומקבל טומאה במגע שרץ ואי לא לא (נדה נ:). **בכל מקום.** ואפילו בשווקים שיש שם רוב עם צריכה מחשבה לאכילה לקבל טומאת אוכלין, הואיל דאין דרך לאוכלה (כריתות כא.). **ונבלת עוף טהור והחלב בכפרים.** שהעם מועטין (שם). **צריכים מחשבה.** לטומאת אוכלין, **ואינם צריכים הכשר.** משום דמטמאין טומאה חמורה, דנבלת בהמה מטמאה במשא ונבלת עוף טהור מטמא בגדים אבית הבליעה ואמרינן דכל שסופו לטמא טומאה חמורה אינו צריך הכשר (שם, ועי"ש בטעם של"ג והחלב). **נבלת בהמה טהורה בכל מקום.** ואפילו בכפרים דליכא אוכלין מרובין סתמא לאכילה (נדה נ:). ואפילו בכפרים שהעם מועט אין צריכין מחשבה דסתמא למאכל עכו"ם עומדת (כריתות כא.). **ונבלת עוף טהור והחלב בשווקים.** שהעם מרובין (שם) דאיכא עם רב ואוכלין הכל, וכן חלב בהמה דכרכים אין צריכין מחשבה, אבל בכפרים בעי מחשבה (נדה נ:). **אינן צריכין מחשבה ולא הכשר.** דנבלת בהמה ועוף מטמאין טומאה חמורה, וחלב בחלב שחוטה קמיירי, שהרי הוכשר בדם שחיטה (כריתות כא.).

תורה אור השלם

1. לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַייָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ: דברים יד כא
2. וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ: שמות כב ל

רבינו גרשום

ואינן קרויין אוכל: אי הכי. לר' שמעון מאי איריא דבשר בחלב משום הכי מטמא טומאת אוכלין משום דהיתה לו שעת הכושר תיפוק ליה דמשום הכי מטמאין דאוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים לעובדי כוכבים הוא דסבירא ליה דמותר בהנאה דתני רבי שמעון וכו': ועוד דלדידיה נמי לישראל היתה לו שעת הכושר קודם שנתבשל בחלב. ואם איתא דלאחר עריפה שרי בהנאה לר' שמעון ליתני ומודה ר' שמעון בפטר חמור ובשר בחלב שמטמא טומאת אוכלין דהא תרווייהו שרו בהנאה ואוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים נינהו אלא מדלא תני ומודה בפטר חמור ש"מ דלאחר עריפה אסור: לעולם ר' שמעון שרי בהנאה ואמאי לא מטמא טומאת אוכלין: הכא במאי עסקינן דלא חשיב עליה בשעת עריפה דליטמא טומאת אוכלין: אמרוה רבנן קמיה דרב ששת. משום הכי לרבנן מטמא טומאת אוכלין הואיל דחמור דאסור לישראל באכילה חומרא דאיסורו חושבו לטמא טומאת אוכלין: ור"ש לא אמר דאיסורו (איסור) חישובו אלא אי חשיב עליה מטמא טומאת אוכלין אי לא לא: ולרבנן מי אמרינן כו' והתנן במס' עוקצין י"ג דברים נאמרו בנבלת עוף טהור וזו אחד מהן צריכה מחשבה ואין צריכה הכשר כלומר דלא מטמא טומאת אוכלין אלא אי חישב עלה שתהא לאכילה לעובד כוכבים ומשום הכי בעיא מחשבה דלית ליה טומאה אחריתי דהא נבלת עוף טהור אינה מטמאה אלא באכילה בבית הבליעה הלכך צריכה מחשבה לטמא טומאת אוכלין [illegible] בין לישראל בין לעובדי כוכבים

שיטה מקובצת

א] ואיסורו. ס"א חישובו ומי אמרינן איסורו חישובו והתנן כו': ב] חישובו ור"ש לא אמרינן איסורו חישובו ולרבנן מי אמר איסורו חישובו: ג] דברים נאמרו בנבלת עוף הטהור צריכה ותיבות וזו אחת מהן נמחק: ד] קאי הס"ד ומה"ד וטעמא מאי מטמאי רבנן. כיון דלא חשיב על פטר חמור הס"ד ומה"ד ואיסורו: ה] נגע בה שרץ שאם תגע היא אחרי כן: ו] אם כן אוכלה ואז מטמאה אותן בגדים: ז] הכשר והאי סופו לטמא טומאה חמורה ואין צריכין הכשר דלא שייך הכשר אלא בטומאה: ח] ואחת דטמאה היא: ט] של נבלת בהמה טהורה: י] כ"ש שאר אוכלין: יא] מתיבת והחלב עד תיבת ליה בסה"ד כ"ז אינו נמצא בס"י: יב] חמורה כשהיה בה זית: יג] בנבלה. ס"א עם אביה: יד] דרבנן ואי דערפי: טו] וי"ל דקסבר תנא: טז] והדר קאמר תלמוד לומר גז"ש אלמא אתיא גז"ש ומפקא מקל וחומר ופירש ר"ת דבהאי קרא איירי נמי במידי: יז] בשדה דבשר כיון: יח] כפשטה דקרא ולית:

יט] מקדש ואית ליה: כ] קדש דרשי שהם ענין אחד ודמו אהדדי א"כ: כא] למימר ביה דאין [illegible]

אפילו הכי נבלתו לא מטמא טומאת אוכלין אלא במחשבה ואי אמרת איסורו חישובו שהואיל ואסור באכילה לישראל חשוב וראוי הוא לאכילה לעובד כוכבים מטמא טומאת אוכלין למה לי מחשבה אחרת: הא מני. [illegible]

א) נראה דצ"ל ואי דערפיה מיערף הכי נמי או אם שחטו וכו'.

MOZNAIM SHAS